

Grundarsteinur
ALHEIMSGERÐ

Innihaldsyvirlit

Aðalmál	19
Samandráttur	19
Partmál	22
Altjóða samanrenning	22
Uttanríkispolitískur profilur	25
Handilsfremjandi átök	28
Fyrisingarlig menning	30
Samfelagslig stöðumynd	32

Aðalmál

Føroyar skulu vera millum tey lond, sum í uttanríkissamvinnu á fjøltáttaðum grundarlagi vinna sum mest eftir íbúgvatali. Forðingar at flyta vørur, tænastr, kapital, fólk og fyrítøkur skulu takast burtur ella minka so líðandi niður á eitt strategiskt minstamark. Føroyar skulu hava greiðan og kappingarføran samleika í altjóða høpi og skikkaðan og sjónligan leiklut á økjum, har tær hava serligar fortreytir og serligan tør

Samandráttur

Fyri at náa hesum aðalmáli eru orðað partmál um altjóða samanrenning, uttanríkispolitiskan profil, handilsferjandi tiltøk, fyrisitingarliga menning og alheimsráð.

Ítøkilig tiltøk at røkka nevndu partmálum fevna um, at Føroyar verða samrunnin partur av evropeiska innmarknaðinum við fyrst at gerast limur í EFTA og síðan í EBS, búskaparliga sáttmálanum millum ES og EFTAlond. Samstundis verða móguleikarnir fyri samstarvi við ES kannaðir, so at støða kann takast til, um gerast skal ein yvirskipaður sáttmáli við felagsskapin, sum í innihaldi er líkur EBS-sáttmálanum, ella um Føroyar skulu gerast partur av EBS-sáttmálanum. Gerast Føroyar sjálvstøðugar, fáa tær móguleika at verða sjálvstøðugar limur í ES. Ímeðan verður samstarvið við ES viðkað so líðandi við sáttmálum fyri hvørt øki sær, til dømis innan gransking, útbúgving, mentan o.til. Harafturat skulu Føroyar hava limaskap í WTO, FAO, UNESCO og eygleiðarastøðu í OECD. Um stjórnarrættarliga støða Føroya avmarkar móguleikan fyri limaskapi, skal søkjast um atlimaskap. Í verandi støðu merkir tað atlimaskap í FAO og UNESCO.

Kappingarsamleiki Føroya skal allýsast, og strategiskar langtíðarætlanir skulu gerast fyri hav, fólk, mentan og sjálvberandi menning.

Nýggjur vinnuframamiðdepil, SamVit, er settur á stovn, og í stjórnarráðnum fyri uttanríkispolitikk skal arbeiðið við útflutningsframa og handilsferðum raðfestast og mennast. Sum líður í hesi menning skulu sendistovur ella onnur umboð setast á stovn, har tað gevur størstan vinning fyri Føroyar – politiskt, búskaparliga og mentanarliga.

Skipanir skulu setast í verk, ið stimbra føroyskt vinnu- og mentanarlív í at virka, handla og gera altjóðagrunndaðar iløgur, bæði heima og burturi, eins og tær skulu stimbra útlandskar iløggjarar í at gera beinleiðis iløgur í Føroyum. Harafturat skal almenna fyrisitingin í dygd og virkni kunna taka fullvæl við teimum avbjóðingum, ið alheimsgerðin hevur við sær.

Sum grundarlag undir at tillaga og betra um nevndu strategiiir, skal serstøk nevnd setast at ráðgeva Landsstýrinum út frá hagfrøðilligari støðumynd av Føroyum í mun til umheimin.

Føroyar í alheimsgerðini

At alheimsgerðin tekur alsamt størri dik á seg, merkir, at innanlands- og uttanlandsviðurskifti verða alt meiri samantvinnað. Tilgongdin skapar eina støðugt broytta heildarmynd, ið hevur við sær stórar avbjóðingar fyri Føroyar, bæði politiskt, búskaparliga, sosialt og mentanarliga.

Heimurin verður alsamt meiri at líkna við ein og sama marknað við øktum frælsi fyri vørur, kapital, tænastr, fólk og fyrirtøkur – ein tilgongd, grundað á økt og meiri bindandi politiskt og búskaparligt samstarv og á óformligar samgongur og netverk.

Siðan Berlinmúrurinn fall, hevur alheimsgerðin tikið eina vend, sum fær stóran týðning fyri heimsbúskapin, við fleiri nýggjum londum við frælsum marknaðarbúskapi.

Tað er sjónligt, at fleiri fyrrverandi kommunistisk lond mennast skjótt. Somuleiðis er menningin stór í nógvum menningarlondum. Fleiri av hesum londum eru í dag láglønaráki við stórum búskaparvøkstri, ið vesturheimurin veitir og flytur framleiðslu til. Miðalklassin tekur við lívsháttum og nýtslumynstri úr vesturheiminum, og sostatt vaksa eisini eftirspurningurin og nýtslan í hesum londum alsamt.

Skjótt vaksandi búskapirnir, serliga í Kina og India, arbeiða miðvíst við at hækka útbúgvingarstigið og gera nógv burtúr at fáa gongd á granskingarbeiðið. Samstundis sum fólkatalið í vesturheiminum minkar, og miðalaldurin hækkar, verða stórir árgangir av vælútbúnum og virkisfúsum ungdómum klaktir í nýggju vakstrarøkjunum. Hesi seta ikki somu krøv til arbeiðstíð, løn og trygdarnet sum aldrandi arbeiðsmegin í vesturheiminum.

Heldur gongdin fram, er væntandi, at í 2035 er Kina framman fyri USA, roknað í BTÚ. Landið er longu farið fram um Stórabretland. Búskapurin í India fer fram um tann í Stórabretlandi í 2022 og tann í Japan í 2032.¹ Í

2006 nýtti USA 330 mia. \$ til 1.300.000 granskingarársverk. Kina nýtti 136 mia \$ til 966.000 granskingarársverk. Í 2010 hevur Kina fleiri granskarar enn Evropa.²

Við einum uttanrikishandli á umleið 80% av bruttotjóðarúrtøkuni fara hesar heimsúmfatandi reimingar at hava stórar avleiðingar fyri Føroyar.

Framtíðar búskaparútlitini fyri samfelagið valdast tí beinleiðis, hvussu Føroyar fara at standa seg í altjóða kappingini. Tað verður neyðugari enn nakrantíð at duga kynstrið at samstarva við umheimin, byggja upp netverk, fjøltáttu vinnuliga grundarlagið og at røkja føroysk áhugamál á uttanrikispolitiskum stigi. Virkin, miðvísur og tilvitaður vinnu- og uttanrikispolitikkur er sostatt neyðugur, skulu Føroyar vera millum fremstu tjóðir heimsins í 2015.

Alheimsgerðin í Føroyum

Føroyar eru í dag knýttar at danska ríkinum við umfatandi sjálvræði, eisini til at hava sjálvstøðugan, uttanrikispolitiskan profil. Hinvegin er stjórnarrættarlaga støðan í fleiri førum ein avmarking, eitt nú tá ið ræður um føroyskan limaskap í ymiskum millumtjóða felagsskapum. Tá tykjast formligu viðurskifti Føroya við danska ríkið at vera størsta einstaka forðingin fyri, at Føroyar sum land kunnu luttaka á jøvnum føti við onnur lond.

Velja Føroyar at gerast sjálvstøðugt ríki, broytast fortreytirnar fyri tilmælunum í hesum strategipappiri avgerandi. Eitt nú má roknast við, at Føroyar tá beinanvegin gerast limur í Sameindu tjóðum og øðrum týðandi millumtjóðafelagsskapum. Harafturat gerast okkara sendistovur

¹ Tølini eru frá Richard Scase, www.richardscase.com

² Stephane Garelli, University of Lausanne www.garelli.ch

tá sjálvstøðugar sendistovur eftir Wienarsáttmálanum um diplomatiskt samband.

Flestu grannalond okkara hava seinnu árinum gjørt eitt miðvist greiningararbeiði fyri at kunna standa seg betur í herdu kappingini, ið kemur í kjalarvørrinum á alheimsgerðini. Tilmælini í grannalondum hava oftast verið at gjørt fjøltáttað átøk at styrkja kappingarevnini í breiðari merking, serliga við øktum førleika, tí vesturlond hava torført at standa seg í kappingini, hvat lønarlagi viðvikir.

Hetta strategipappír um alheimsgerð vikir frá teimum, ið verða gjørd í okkara grannalondum. Tvær høvuðsorsøkir eru til tess. Fyrra er, at visjón 2015 snýr seg um meira enn bara at brynja seg til alheimsgerð. Tí eru mong samfelagsviðurskifti, sum í grannalondum okkara verða viðgjørd í sambandi við alheimsgerð, tikið upp í serstøkum arbeiðsbólkum. Seinna er, at Føroyar eru ikki sjálvstøðugt ríki, og millum annað tí hava tær ikki stórvegis royndir í uttanríkispolitikki. Tær eru hvørki limir ella virknar í fleiri altjóða felagsskapum, ið so ella so hava ella skapa avgerandi fortreytir fyri okkara luttøku í altjóða samfelagnum.

Strategibólkurin um alheimsgerð er greiður um, at tilmælini frá fleiri øðrum visjónsbólkum hava avgerandi týdning fyri, um Føroyar í 2015 teljast millum tey lond, sum í uttanríkisvinnu á fjøltáttaðum grundarlagi vinna sum mest í heiminum sammett við íbúgvatalið. Í fyrstu atløgu verður hugsað um viðurskifti sum útbúgving, gransking, menning, íverksetan, kunningartøkni og arbeiðsmarknað, men nútímans og vælútbúna arbeiðsmegin, sum er neyðug fyri at náa málinum, krevur eitt

vælskipað samfelag við framkomnum vælferðarskipanum, nútímans undirstøðukervi, sjálvberandi tilfeingisumsiting, reinum umhvørvi og fjøltáttaðum mentanartilboðum.

Strategibólkurin fyri alheimsgerð er tó sannførdur um, at tað hevur alt avgerandi týdning fyri aðalmálið, ið bólkurin hevur orðað, at Føroyar taka støðu til og eru við í teirri altjóða samanrenning, sum verið hevur seinnu árinum, og sum væntandi tekur upp aftur meiri dik á seg í árunum, sum koma. Tað merkir ikki, at vit skulu gloyma føroysk áhugamál ella serstøður, tá ið vit samráðast við onnur lond ella umhuga at fara upp í millumtjóða felagsskapir. Føroyar eiga í hvørjum einstøkum føri at tryggja sær, at sáttmálar og sáttmálatreytir hava eina javnvág. Ansast skal tó eftir, at seráhugamálini ikki sleppa at stýra millumtjóða skyldum okkara, tí tá gerast Føroyar ongan tíð partur í bindandi samstarvi, sum leggur broytingartrýst á samfelagið. Og tá fara vit at halda fram við at skriva almennar frágreiðingar við undirheitinum: Hví eru vit so rík, men ikki líka rík sum hini?³

Við hesum karmum og fortreytum í huga hevur strategibólkurin orðað partmálini og lýst eina tilgongd at fremja tey.⁴

³ Sí Búskaparráðið, temafrágreiðing 2004: Inntøkustøði í Føroyum – Hví eru vit so rík, men ikki líka rík sum hini?

⁴ Strategibólkurin lýsir í fleiri fornum tilgongdina við árstølum. Vart verður gjørt við, at talan er um hugsaða tilgongd, og at árstølini eru vegleiðandi. Í slíkum málum eru oftast fleiri partar, og tí eru Føroyar ikki einsamallar um at gera av, hvussu tilgongdin verður skipað. Royndirnar vísa, at tað oftast tekur drúgva tíð at avgreiða t.d. límaskap í altjóða felagsskapi.

Partmál

Orðað eru partmál um:

- Altjóða samanrenning
- Uttanrikispolitiskan profil
- Handilsfremjandi átøk
- Fyrisitingarlíga menning
- Samfelagslíga støðumynd

Altjóða samanrenning

Føroyar skulu vera við í altjóða samanrenningini fyrri at fremja búskaparligan vøkstur og vælferð. Føroyar skulu vera við, har tær fáa týðningarmikla vitan og politiska ávirkan

Føroyar hava higartil hildið seg uttan fyrri ta tilgongd, sum seinastu hálvthundrað árin hevur gjørt meginpartin av Evropa til ein og sama marknað. Heldur ikki hava tær frihandil við týðandi lond í øðrum heimspørtum. Avleiðingarnar eru, at Føroyar hava ikki verið fyrri sama skipanarlíga broytingartrýsti sum onnur lond.

Málið um samanrenning verður framt við limaskapi í EFTA (Evropiski frihandilsfelagsskapurin), viðkaðum samstarvi við ES (Evropasamveldið), limaskapi í WTO (Heimshandilsfelagsskapuin) og við at fáa í lag tvískattasáttmálar við onnur lond.

Limaskapur í EFTA

Við limaskapi í EFTA verða Føroyar partur av sáttmálanum millum Ísland, Noreg, Liktinsein og Sveis. Hesin sáttmáli fevnir um tey fyra frælsini. Harafturat verða Fø-

oyar saman við nevndu londum meira sannførandi leikarar á altjóða pallinum og fáa høvi at gera frihandilssáttmálar við øll tey lond, ið EFTA-londini hava frihandilsáttmálar við.

EFTA-limaskapur er eitt stig á leiðini at gerast partur í EBS, evropeiska búskaparsamstarvsøkinum. EBS er sáttmáli millum ES-lond og tey trý EFTA-londini, Noreg, Ísland og Liktinsein, og skipar øll hesi lond sum ein og sama innmarknað á øllum týðandi økjum. Treytin fyrri at koma upp í EBS er limaskapur í annaðhvørt ES ella EFTA.

Strategibólkurin skjýtur upp hesa tilgongd:

2007/2008: Fyrisitingarlígu avleiðingar fyrri umsitingina verða lýstar, og málið verður nágreinað mótvegis EFTA-londunum.

2008/2009: Føroyar yvirtaka málsøki, ið eru fevnd av teimum fyra frælsunum.⁵

2009: Søkt verður um limaskap í EFTA.

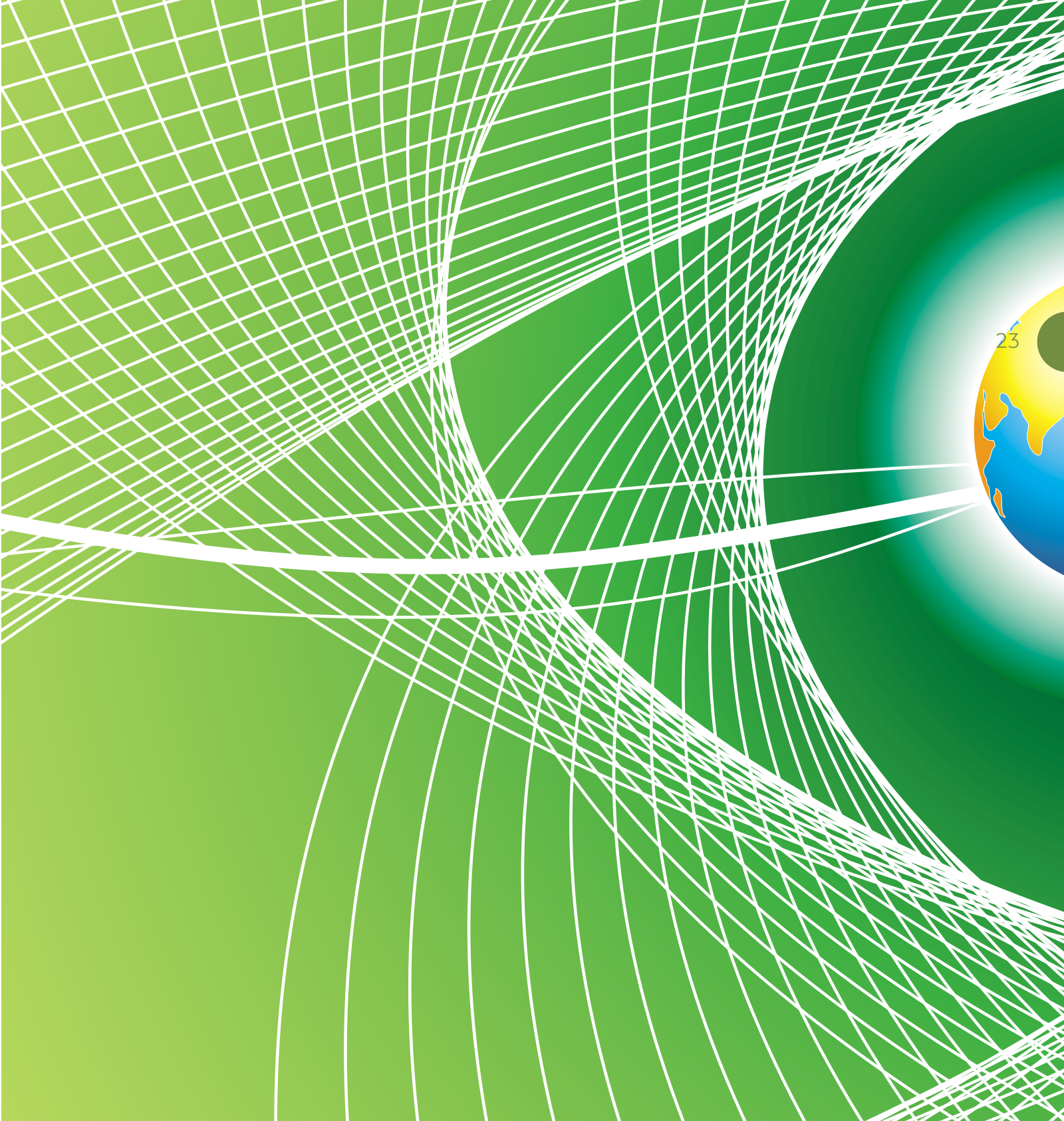
2010: EFTA-limaskapur

Viðkað samstarv við ES

Við viðkaðum samstarvi við ES verða Føroyar samrunnin partur av innmarknaðinum í ES og fáa harumframt móguleika at gerast partur í virkis- og menningarskráum um mentan, útbúgving, gransking o.a.

Málið er, at Føroyar fáa eina skipan, ið ger tær til part av innmarknaðinum í ES. Av tí at tilknýti Føroya til Dan-

⁵ Málsøkini eru í høvuðsheltum hesi: flogferðsla (frælsi fyrri tænastr og lögfrøðiligar persónar), figgjaraðið og figgjarrefirlit (frælsi fyrri tænastr, kapital og lögfrøðiligar persónar), útlendingaøkið og marknaeffirlit (frælsi fyrri natúrlígar persónar), upphavsraettur (frælsi fyrri vorur), ársroknskaparøkið (frælsi fyrri tænastr og kapital), felagsskapsraettur og grunnsraettur (frælsi fyrri tænastr, kapital og lögfrøðiligar persónar), figgjaraettur (frælsi fyrri tænastr, kapital og lögfrøðiligar persónar), sakførarastarvssemi (frælsi fyrri tænastr) og sjórættur (frælsi fyrri tænastr, kapital og lögfrøðiligar persónar).

markar forðar fyri sjálvstøðugum limaskapi í ES, kann valið nú standa ímillum ein yvirskipaðan sáttmála við ES, sum í innihaldi er líkur EBS-sáttmálanum, ella at gerast partur av EBS-sáttmálanum (sí omanfyri um EFTA limaskap). Harumframt kann samstarvið við ES víðkast so líðandi við sáttmálum fyri hvørt málsøki sær eins og Sveis hevur gjørt. Gerast Føroyar sjálvstøðugar, fáa tær móguleika fyri at verða sjálvstøðugar limur í ES.

Farið er undir at gera lögfrøðiliga greining av móguleikanum fyri einum yvirskipaðum sáttmála við ES. Tá greiningin er liðug, skal ES taka støðu til, um felagsskapurin er sinnaður at gera slíkan sáttmála.

Strategibólkurin mælir til, at Føroyar í 2012 gerast partur av innmarknaðinum í ES.

Limaskapur í WTO

Við limaskapi í WTO fáa Føroyar innlit, royndir og ávirkan, har reglur, ið skipa heimshandilin, verða tilevnaðar. Arbeiðið í WTO er størsta, politiska átak til frama fyri alheimsgerðina. Verða Føroyar limur í WTO, fáa tær eisini størri trúvirði, eitt nú tá ið nýggir frihandilssáttmálar skulu gerast.

2007/2008: Taka málið upp við danskar myndugleikar, so at móguleikin fyri limaskapi verður staðfestur, samstundis sum fyrisitingarligar avleiðingar fyri umsitingina verða lýstar.

2008/2009: Føroyar yvirtaka málsøki, ið eru fevnd av WTO, (sí undir EFTA).

2009: Semja verður gjørd við WTO, at samstundis sum danski limaskapurin ikki fevnir um Føroyar longur, eru Føroyar vorðnar limur í WTO í egnum navni.

2010: WTO-limaskapur kann gerast veruleiki.

Tvískattasáttmálar

Við tvískattasáttmálum kunnu fyrítøkur, ið virka í fleiri londum, kenna seg tryggjar í, at sama inntøka einans verður skattað eina ferð.

Føroyar hava skattasamstarv við Norðurlond, Eysturriki, Sveis og India. Okkum tørvar tó skattasáttmálar við fleiri onnur lond, ið vit hava vinnuligt samband við. Royndirnar vísa, m.a. í samráðingunum við Bretland um tvískattasáttmála, at hetta er tungt og tíðarkrevjandi arbeiði. Nú røktist tó fyri, at tvískattasáttmálin við Bretland verður avgreiddur í 2007, so at hann fær gildi frá 2008.

Strategibólkurin mælir til hesa tilgongd:

2007: Greina, hvørji lond, Føroyar eiga at hava tvískattasáttmálar við.

2007/2008: Saman við donskum myndugleikum kanna, um tvískattasáttmálar, ið Danmark hevur við nevndu lond, uttan hóvasták kunnu víðkast til at fevna um Føroyar.

2008: Samráðingar vera við einstøku londini, og Føroyar koma við í donsku sáttmálarnar, so hvørt sum málini eru búgvín.

Ber henda tilgongd ikki til, má Landsstýrið gera verulig átøk fyri at fáa tvískattasáttmálar við tey mest týðandi londini fyri okkum.

Uttanríkispolitiskur profilur

Føroyar skulu gerast sjónligar á økjum, har tær hava serligan møguleika og tørv á at gera seg galdandi, og tær skulu vera við í samstarvi, sum gevur týðningarmikla vitan og politiska ávirkan

Føroyum tørvar eitt greiðari og sjónligari andlit í altjóða samfelagnum. Í altjóða samstarvi skulu tær serliga vera virknar í og tryggja sær umboðan í altjóða felagsskapum, sum arbeiða við evnum, ið hava týðning fyri Føroyar og teirra raðfestu, uttanríkispolitisku meginøkki.

Í løtuni hava Føroyar og Grønland felags limaskap í fleiri økisbundnum millumtjóða felagsskapum, ið hava við havsins tilfeingi at gera.⁶

Hetta eru alt øki, har Føroyar hava serligan møguleika og tørv á at gera seg galdandi. Uttanríkispolitiskt eigur Landsstýrið tí at raðfesta hesi øki, samstundis sum tað viðkar um virksemi sítt, so at tað eisini er umboðað í felagsskapum, sum hava stórri politiskan og normativan týðning fyri t.d. altjóða fiskivinnuumsiting enn økisbundnu felagsskapirnir, ið oftast umsita praktiska fiskivinnu, áseta kvotur, tekniskar veiðireglur o.a.

Málið um uttanríkispolitiskan profil verður framt við at tjóðarbranda Føroyar, leggja til rættis strategiskar ætlanir fyri sambandið millum hav, fólk og mentan, leggja

dent á sjálvberandi menning og við at knýta okkum til ávísar altjóða felagsskapir.

Tjóðarbranding

Farið verður undir verkætlan at nágreina, hvussu Føroyar vekja áhuga uttanlands. Hetta er serliga týðningarmikið fyri altjóðavirknan kapital, ferðavinnu og út- og innflutningsvinnu. Arbeiðið fevnir um eina samskipaða lýsing av Føroyum og samskifti okkara við umheimin, samstundis sum tað skal geva okkum sjálvum eina felags fatan av samleika okkara og av styrkjum og veikleikum okkara.

2007/2015: Fyrireikingar til slíka verkætlan eru byrjaðar í 2007. Verkætlanin um tjóðarbranding tekur fleiri ár, og tí verður mett, at komið verður ikki á mál fyrr enn í 2015. Gagn kann tó fáast burtur úr at lýsa tjóðarbrandingina ávegis í tilgongdini.

Hav, fólk og mentan

Føroyar eru oyggjaland, ið liggur púra einsamalt á miðjum havi. Hetta setir so ella so treytirnar fyri samfelagi okkara og samskifti okkara við umheimin, bæði tá ið vit tosa um politisk viðurskifti, og tá ið ræður um mentan og vinnulig áhugamál. Hesin samanhangur er sera viðkomandi í uttanríkispolitiskum høpi.

Við hesum í huga verður ítøkilig ætlan gjørd fyri, hvussu samspælið millum samfelag og hav eigur at vera. Slík ætlan skal lýsa og gera tilmæli um fjøltáttaða nýtslu av havinum, eitt nú um sigling, ferðaflutning, farmaflutning, ferðavinnu, fiskiskap, ráevni á og undir havbotninum, alduorku, vindorku o.a.

⁶ NAFO (Northwest Atlantic Fisheries Organization), NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organization) og NEAFC (North East Atlantic Fisheries Commission), umframt at Føroyar eru limir í NAMMCO (North Atlantic Marine Mammal Commission). Eisini eru vit við í Arktiska ráðnum, sum m.a. fæst við umhvørvismál og sjálvberandi menning, í Norðurlandaráðnum, sum í høvuðsheitum er politiskt og mentanarligt samstarv, og í IWC (International Whaling Commission), sum umsitur stórhvalastovnar heimsins. Føroyar eru eisini atlimur í IMO (International Maritime Organization).

Strategiin skal, saman við ætlanunum fyri sjálvberandi menning og kappingarsamleika, gerast støði undir framtíðar politiskum átøkum og stöðutakanum í uttanríkispolitiskum málum, t.d. í fiskivinnu og umhvørvi. Við hesum kunnu Føroyar gerast virkin og framtøkin samstarvs-partur heldur enn at vera í verjustøðu av vantandi fyrrireiking og búning til at finna skilagóðar loysnir.

2007: Arbeissetningur fyri hesa verkætlan verður tilevnaður í 2007, og miðað verður ímóti, at verkætlanin verður liðug í 2010. Umframt stjórnarráð og viðkomandi stovnar skulu vinnu- og áhugafeløg vera við í arbeiðinum.

Sjálvberandi menning

Hugtakið sjálvberandi menning snýr seg um eina samfelagsmenning, ið nøktar verandi tørv, uttan at seta í váða menningina hjá komandi ættarliðum. Sjálvberandi menning er búskaparliga munadygg, hevur sosiala javnvág (t.e., at eingin skal verða verri fyri av hesi menning), og hon er umhvørvisliga ráðillig.

Tilverugrundarlag Føroya er tætt knýtt at náttúruni og gagnnýtslu av tilfeingi hennara. Sjálvberandi menning skal tí raðfestast frammarlaga, og landsmyndugleikar, kommunur, vinnulív og feløg eiga at stuðla tiltøkum og verkætlanum, sum miða ímóti sjálvberandi menning. Sum dømi kunnu nevnast tiltøk sum at skilja burturkast og skipan av sonevndum grønum skúlum, har alt virksemi og frálæra taka atlit at náttúruni.

Ætlan skal gerast fyri, hvussu Føroyar sum frá liður gerast eitt samfelag, ið tryggjar sjálvberandi menning. Saman við ætlanini fyri havið, skal henda ætlan gerast støði

undir komandi, politiskum átøkum, ið skulu takast fyri at náa málinum, og hon skal somuleiðis tryggja Føroyum ein sterkan uttanríkispolitiskan profil, m.a. á fiskivinnu- og umhvørvisøkinum.

2007: Arbeissetningur verður orðaður, og øki, ið dentur skal verða lagdur á, verða eyðmerkt. Landsmyndugleikar, kommunumyndugleikar, vinnufeløg og áhugafeløg vera við í arbeiðinum, sum ætlandi skal verða liðugt í 2009.

Altjóða felagsskapir

Fyri at styrkja um altjóða samstarv okkara, mælier strategibólkurin til ein virknari leiklut í felagsskapum, ið vit longu eru knýtt at, samstundis sum vit gerast partur í fleiri altjóða felagsskapum í egnum navni. Hesir eru:

Limaskapur í FAO (Matvøru- og landbúnaðarfelagsskapur ST). Við hesum fáa Føroyar royndir og ávirkan, har meginreglur fyri framtíðar fiskiskapi verða tilevnaðar, og har matvøruleglur og matvørupolitikkur í breiðari merking verða tilevnað á altjóða stigi. Hetta er serliga viðkomandi fyri Føroyar sum fiskivinnutjóð.

Limaskapur í UNESCO (Felagsskapur ST fyri útbúgving, vísindi og mentan). Við hesum fáa Føroyar høvi vera við í felagsskapi, ið virkar fyri og stuðlar altjóða samstarvi millum 191 limalond og 6 atlimalond um útbúgving, vísindi, mentan og samskipti.

Eygleiðarastøðu í OECD (Felagsskapur fyri búskaparligt samstarv og menning). Við hesum fáa Føroyar høvi at vera við í og hava atgongd til hagtøl hjá OECD, so at vit kunnu fylgja við, hvussu vit standa okkum á nærum øll-

um samfelagsökjum samanborið við önnur lönd. Mongu vísindaligu kanningarnar hjá atvikaþólkunum í OECD vísa á skipanir, ið hava givið góð úrslit, so at samfelagsmál kunnu verða löyst so munagott, sum til ber.

Strategiþólkurin mælir til hesa tilgongd:

- Staðfesta möguleikar okkara at gerast limur, atlimur ella eygleiðari.
- Raðfesta luttøku okkara í hesum felagsskapum, so at vit einans eru við í mest viðkomandi þórtum fyrri okkum og fáa gagn av hesum
- Greina, hvussu nógv starvsfólka- og figgjarliga orku vit skulu seta av til at fremja luttøkuna í felagsskapunum. Umsóknir verða latnar í hesi raðfylgju: FAO í 2007, UNESCO og OECD í 2010

Handilsfremjandi átøk

Skipanir skulu stimbra føroyskt vinnu- og mentanarlív og einstaka føroyingin í at virka, handla og gera altjóða-grundaðar iløgur, bæði heima og burturi. Hesar skipanir eiga eisini at virka fyri, at útlenskir ileggjarar verða eggjaðir til at gera beinleiðis iløgur í Føroyum

Tað er sera umráðandi, at Føroyar draga til sín útlenskar iløgur og vitan, sum kunnu menna búskap okkara. Áhugin hjá útlenskum ileggjarum fyri Føroyum øxist, um føroyskt vinnulív stendur seg væl á útflutningsmarknaðinum. Tí má tann ráðgeving og tann hjálp, ið tað almenna veitir vinnulívinum í stremban tess at koma út á altjóða marknaðir við vörum og tænastrum, styrkjast.

Fyri at náa málinum er umráðandi, at innlendis vinnuráðgeving, útflutningsframi, sendinet Føroya í útlandum og avtalur við útflutningsráð í grannalondunum virka sum samrunnin skipan. Eisini mugu skipanir mennast, ið veita nýggjum útflytarum ítøkiliga hjálp í byrjanini.

Málið verður framt við vinnuframa, útflutningsframa og handilsferðum, umframt við stuðulsskipanum til nýggjar útflytarar.

Vinnuframi

Í framtíðini skal føroyska vinnan hava eitt stað hjá tí almenna at venda sær til fyri at fáa ta hjálp, ið henni tørvar. Hetta vera eisini dynnar hjá vinnuni, tá ið tað snýr seg um ætlað útflutningsframtøk, marknaðarátøk o.s.fr.

Strategibólkurin mælir til hesa tilgongd:

2007/2008: Nýggjur vinnuframastovnur, SamVit, er settur á stovn við at leggja saman Menningarstovuna og Ferðaráð Føroya. SamVit skal leggja serligan dent á at birta upp undir nýskapen og íverksetan, umframt at hann skal marknaðarføra og menna Føroyar sum ferðamannaland og sum land at gera iløgur í.

Útflutningsframi og handilsferðir

Í stjórnarráðnum fyri uttanríkismál skal arbeiðið við útflutningsframa og handilsferðum vera størri partur av dagliga virkseminum.

Samstarv millum SamVit og sendistovur

2007: Tryggjast skal, at samskiptið millum SamVit og sendistovurnar er gott.

2008: Skipað verður nevnd við umboðum fyri vinnulív, mentanarlív og viðkomandi, almennar myndugleikar. Henda nevnd skal gera regluligar støðumetingar av sín-ámillum samstarvinum um útflutningsframa, stuðulsskipanir o.til. Nevndin eigur somuleiðis at gera tilmæli um neyðugar broytingar í skipanum, tillagingar í bygnaði og tilmæli um, hvørjir marknaðir ella hvørjar vinnugreinar eiga at verða sett í miðdepilin.

Sendistovur Føroya

2007/2008: Gerast skulu greiðar og einsháttaðar reglur fyri sendistovurnar at virka eftir, tá ið ræður um vinnu- og útflutningsráðgeving.

2007/2012: Sendistovurnar skulu førleikamennast, so at tær eru betur skikkaðar til at veita vinnuliga ráðgeving, t.d. um marknaðarmøguleikar.

Avtalur við útlendsk útflutningsráð

2007/2008: Samráðast skal um avtalur við Útflutningsráð Danmarkar, Íslands og Noregs o.o., so at tað almenna eisini kann veita útflytarum ráð um marknaðir, har sendistovur okkara ikki rækka.

2008/2009: Avtalur við útlendsk útflutningsráð verða fingnar til vegar.

Politiskar/vinnuligar handilsferðir

Regluliga skal skipast fyri handilsferðum við lögmanni ella landsstýrismonnum á odda til at vekja áhuga uttanlands fyri føroyskum vørum og tænastrum, umframt fyri samstarvi við Føroyar og føroyskt vinnulív. Talan kann vera um breið vinnuátøk í ávísium landi, ið Føroyar hava munandi samstarv við, ella miðvísari vitjanir saman við umboðum fyri ávísa vinnugrein.

Stuðulsskipanir til nýggjar útflytarar

Grannalond Føroya, kanska eina mest Danmark, hava nógvar skipanir, ið veita útflytarum hjálp og stuðul av ymiskum slagi fyrstu tíðina. Líknandi skipanir skulu setast í verk í Føroyum. Hetta skal t.d. vera hjálp til marknaðarkanningar, móguleika fyri at leiga serkøn fólk fyri avmarkað gjald, lán av skrivstovu á sendistovunum, umframt ymiskar skipanir, ið venda sær beinleiðis til ávísar vinnugreinar.

2007: Settur verður arbeiðsbólkur við umboðum fyri viðkomandi, almennar myndugleikar og vinnu- og áhugafeløg, hvørs limir eru útflytarar ella kunnu hugsast at gerast útflytarar, at gera uppskot um skipanir, ið kunnu gagna føroyskum útflytarum í tíðaravmarkað skeið.

2008: Arbeiðsbólkurin handar tilmæli sitt.

2009: Fyrstu skipanirnar av hesum slagi virka frá ársbyrjan

Fyrisitingarlig menning

Málið er, at í 2015 skal almenna fyrisitingin í dygd og virkni kunna taka fullvæl við teimum mæguleikum og avbjóðingum, sum alheimsgerðin hevur við sær fyri Føroyar

Føroyar hava avmarkað menniskjaligt tilfeingi samanborið við tær uppgávur, sum alheimsgerðin krevur. Tí mugu vit meiri enn onnur lond leggja arbeiðið soleiðis til rættis, at vit hava greið mál og greiðar raðfestingar, so at vit burturav leggja okkum eftir at fullnyta samfelagsliga førleikan.

Hetta verður framt við at hava felags fatan av kós og málum, virknan arbeiðs- og samstarvshátt, førleikamenning og felags upplýsingartilfar, reglur og manngongdir, umframt holla umboðan í øðrum londum.

Arbeiðsbyti og menning

Sum frá liður verða altjóða viðurskifti alt meira samantvinnað í fyrisitingina á flest øllum stigum og fakøkjum. Tí hevur tað týdning, at almenna fyrisitingin hevur eina greiða heildarmynd av arbeiðsbytinum millum lögmann, sum í dag situr fyri uttanríkismálum, og landsstýrismenninar, ið sita fyri serstøku fakøkjunum.

Uttanríkispolitiskar kjarnuuppgávur eiga at verða miðsavnaðar í einum stjórnarráði, og uppgávur av serliga tekniligum slagi verða røktar í tí stjórnarráði, ið varðar av málsøkinum.

Hetta merkir í roynd og veru, at stjórnarráðið, ið umsitir uttanríkispolitisku kjarnuuppgávurnar, skal røkja og áseta virskipaða politikkin og orða og/ella leggja til rættis heild-

arættanir Landsstýrisins í uttanríkismálum. Stjórnarráðið skal standa fyri og samskipa uttanríkispolitikkin og standa fyri og samskipa úflutningsframa fyri vinnu, búskap og mentan. Eisini skal tað fylgja við og stuðla øðrum stjórnarráðum og stovnum í at vera við í uttanríkisviðurskiftum av tekniligum slagi og standa fyri sendistovum Føroya í øðrum londum. Tað skal skipa fyri førleikamenning í uttanríkstænastuni og hava serstakan førleika í altjóða samráðing og hollan lögfrøðikunnleika um altjóða sáttmálar. Uttanríkisuppgávur hjá øðrum stjórnarráðum og stovnum skulu vera beinleiðis knýttar at málsøki teirra, soleiðis at fakligi førleikin og innlitið verða fullnytt.

Førleikamenning

Stjórnarráðið í uttanríkismálum skipar førleikamenning í uttanríkisviðurskiftum fyri alla fyrisitingina, so at góður førleiki verður tryggjaður, og so at ein sterk felagsfatán og felagsmentan verða galdandi í fyrisitingini.

Førleikamenningin skal fevna um skeið í grundleggjandi uttanríkisviðurskiftum, til dømis: Altjóða stovnar og sáttmálar, umframt formligar arbeiðsgongdir. Diplomati í breiðum høpi. Ymisku mentanir heimsins og týdning teirra í altjóða samfelagnum. Samráðingartækni og seming. Grundleggjandi málkunnleika og vinnuliga alheimsgerð.

Partur av førleikamenningini er eisini at senda út starvsfólk í styttari ella longri tíð at arbeiða í fyrisiting í øðrum londum, at starvsfólk frá øðrum stjórnarráðum arbeiða við fakmálum sínum á sendistovnum í tilskilaða tíð og áhaldandi menning av starvsfólki í málkunnleika og kunnleika um aðrar mentanir.

Reglur og mannagongdir

Felags reglur og mannagongdir í sambandi við uttanrikisviðurskipti skulu m.a. fevna um:

Protokoll (formlig viðurskipti, heruppií vitjanir, gávur, heilsanir, samhugaskriv o.a.m.). Lýsing av heimildum Føroya í uttanrikisviðurskiptum. Yvirlit yvir altjóðasáttmálar, har Føroyar eru við í egnum navni. Yvirlit yvir altjóða sáttmálar, har Føroyar eru við sum partur av donskum limaskapi. Reglur um setanir á sendistovum Føroya í útlondum. Kunningar- og samstarvsskipanir.

Umboðan í øðrum londum

Føroyskar sendistovur ella onnur umboðan skulu setast á stovn, har tað gevur størstan vinning fyrri Føroyar politiskt, búskaparlíga og/ella mentanarlíga, eins og hvør sendistova skal hava ávísar strategiskar uppgávur at røkja.

Í dag hava Føroyar sendistovu í Brússel, Keypmannahavn, London og í Reykjavík.

Fram til 2015 eiga vit miðvíst at arbeiða fyrri at økja um umboðan okkara uttanlands. Hetta eigur at gerast bæði við at styrkja verandi umboðan og við at seta nýggjar sendistovur ella konsulsskipanir á stovn í úrvaldum londum. Ein hugsað gongd kundi verið henda:

- 2008: Grønland, Nuuk (konsulsskipan)
- 2009/10: Sveis, Geneve (EFTA og WTO)
- 2011: Russland, Moskva
- 2012: USA, Washington ella New York
- 2013: Noreg, Oslo

Arbeitt verður við at menna politiska, mentanarlíga og vinnulíga samstarvið við Grønland. Settur er føroysk/-grønlandskur arbeiðsbólkur at gera uppskot um ítøkilig samstarvsøki og at fyrreika eina konsulsskipan. Samstundis hevur Útnorðurráðið skotið upp, at útnorðurlondini seta á stovn konsulát hvør hjá øðrum. Strategibólkurin mælir til, at Landsstýrið í næstum fer undir at kanna møguleikarnar fyrri eini konsulsskipan í Nuuk, og at hon fæst at virka í 2008.

Sendistovan í Geneve eigur at verða fyrreikað beinanvegin, tá greitt er, um verulig útlit eru fyrri EFTA-límaskapi. EFTA-felagsskapurin hevur høvuðssæti í Geneve, og sendistovan har kann eisini vera umboð okkara í WTO.

Russland er longu ein týðningarmikil samstarvspartur hjá Føroyum, tað eiga vit at gagnnýta til fulnar. Ein sendistova í Moskva kann hava stóran týðning fyrri vinnuna, soleiðis at samstarvið verður ment og fer at ganga væl.

USA hevur heimsins sterkasta búskap og kann gerast týðandi marknaður hjá vinnulívunum. Eisini hava altjóða felagsskapir sum t.d. Sameindu tjóðir høvuðssæti í USA, og fyrri at kunna ávirka og vera við í fremstu røð, er neyðugt at vera til staðar og at fylgja væl við. Eisini kann sendistovan umsita føroysk áhugamál í frihandilsøkinum NAFTA.

Føroyar hava politiskt, vinnulígt og mentanarlígt samstarv við Noreg, Svøríki og Finnland. Gerast Føroyar limur í EFTA, har eisini Noreg er limur, og sjálvstøðugur limur í Norðurlandaráðnum, kann roknast við, at sam-

starvið verður styrkt. Føroyska sendistovan í Oslo eigur eisini at røkja føroysk áhugamál í Svøríki og Finnlandi.

Strategibólkurin er greiður um, at sera stórir búskaparligur vøkstur í lätuni er í londum sum Kina, India og Brasillia. Føroyar eiga at fylgja hesi gongd og vera til reiðar at seta á stovn sendistovur í Fjareystri og Suðuramerika, tá og um okkara vinnuliga samband krevur tað.

Verandi umboðan styrkjast

Hin liðurin í umboðan okkara uttanlands er sum sagt at styrkja um verandi umboðanina. Styrkt er um manningina á sendistovuni í Brüssel, og sendistovan í London umboðar eisini Føroyar í Írlandi. Sendistovan í Keyptmannahavn eigur at virka á diplomatstigi og eigur at verða styrkt við atliti at t.d. vinnuligum samstarvi millum Føroyar og Danmark, føroyskari umboðan í norðurlendska ráðharraráðnum o.s.fr.

viðurkendum parametrum, ið verða nýttir í samsvarandi greiningum hjá OECD.

Í staðin fyri at seta nýggja nevnd, skal støði takast í verandi búskaparráði. Við hesum fær ráðið viðkaðan arbeiðssetning og fleiri limir, so at ráðið, umframt at hava vitan um búskap og samfelagsviðurskifti, eisini hevur hollan kunnleika um altjóða viðurskifti. Landsbankin kundi virkað sum skrivstova hjá ráðnum, og Hagstovan kundi útvegað henni hagfrøðiligt tilfar. Eitt slíkt ráð fyri alheimsgerð vildi saman við einum vælfæðarráði givið bæði Landsstýri og Løgtingi eitt sera gott grundarlag at taka yvirskipaðar avgerðir, soleiðis at framtíðarkós Føroya alla tíðina verður lagað til broyttu heimsmyndina.

Eina ferð um árið skal ráðið geva út stöðufrágreiðing, ið er grundað á hagfrøðiligt yvirlit, ið lýsir stöðuna í samfelagnum mótvegis umheiminum, umframt at tað skal gera tilmæli um, hvørja leið vit skulu ganga.

Samfelagslig stöðumynd

Djúptøkin lýsing og viðgerð av føroyska samfelagnum verður gjørd fyri at fáa ítøkilig kunnleika um føroyska samfelagið í alheimsgerðini og fyri at kunna eftirmeta avrikini og leggja nýggjar ætlanir

Ráðgevandi nevnd fyri alheimsgerð

Ráðgevandi nevnd verður sett at greina og meta um avrik Føroya í alheimsgerðini, so at yvirskipaðu ætlanir og yvirskipaða kós landsstýrisins alsamt kunnu verða tillagðar fyri at rækka visjónini um, at Føroyar skulu vera millum fremstu tjóðir. Hesar metingar verða at gera eftir

Hesi vóru í strategibólkinum fyri alheimsgerð:

Marjun Hanusardóttir, stjóri, Løgmannsskrivstovan, forkvinna

Herluf Sigvaldsson, deildarstjóri, Løgmannsskrivstovan

Herálvur Joensen, sendimaður Føroya í Keypmannahavn

Halla N. Poulsen, fulltrúi, Løgmannsskrivstovan

Johannes Jensen, stjóri, Hotel Føroyar

Ben Arabo, loyvisumsitari, Amerada Hess

Karin Toftegaard, deildarleiðari, Novo Nordisk